

RADYO GÜNLERİ

Özgür COŞAR

Elektrik-Elektronik Y. Mühendisi/Kamu Yönetimi Uzmanı
EMO Ankara Şubesi Üyesi
ozgurcosar@gmail.com

“Radyo Günleri 1987 ABD yapımı dramatik komedi filmidir. Özgün adı Radio Days’dir. Senaryosunu Woody Allen’in yazıp yönettiği filmde başta Seth Green, Danny Aiello, Mia Farrow, Jeff Daniels olmak üzere çok geniş bir oyuncu kadrosu rol almıştır. Görüntü yönetmenliğini Carlo Di Palma’nın yaptığı filmin müzikleri Dick Hyman’a aittir. Film Woody Allen’in radyonun altın günlerine nostaljik bir bakışı, bir övgüsüdür. Bir deyişle de Woody Allen’in kendi Amarcord’udur. Film 2 dalda Oscar’a aday gösterilmişti.”

Yukarıdaki alıntı, Wikipediadan. Ülkemizde radyo denildiğinde akla ilk gelen “ajans”tır sanırım. Haberlere erişim amacıyla yaygın olarak kullanılmıştı zamanında radyolar. Kısa dalgadan BBC yayınına aradığımız günleri ben de hatırlıyorum. Ardından uzun ve orta dalga yayınları geldi ve sonunda FM. Bugün ne yazık ki FM yayınlarını dinlemek, özellikle büyük kentlerimizde olanaklı değil. Peki neden böyle? Başka bir soru, sayısal radyo yayıncılığı elzem midir? Aşağıda okuyacağınız yazımda bu soruları tartışmaya çalışacağım. Kendim de bir yayın kuruluşunda “memur” olarak çalıştığım için her düşündüğümü yazma olanağım yok elbette. Bir anlamda, okuduklarınız otosansürümden geçmiş metinler olacak.

Ülkemiz, başka bir çok alanda olduğu gibi, yayıncılık sektöründe nevi şahsına münhasır özelliklere sahip. Seksen milyona yaklaşan nüfusa ve ülkemize yakın coğrafi büyüklüğe sahip olup radyo ve televizyon için frekans tahsis ihalesini tamamlamamış başka ülke yok diye biliyorum. Frekans tahsis derken analog yayıncılık için frekans tahsisinden bahsediyorum. 1993 yılına kadar uzanan bir tarihi var konunun. Bir bülten yazısının sınırlarını fersah fersah aşan, doktora olmasa bile sağlam bir yüksek lisans tezi çıkartacak kadar geniş, ülkemizde frekans tahsis ihalelerinin yapıl(a)mamış olmasının nedenleri.

Yayıncılık dünyasına uzak okuyucularımı düşünerek nedir bu frekans. Neden ihale yapılmalıydı, bundan sonra ne olur, ne olmalı açıklamaya çalışayım.

Gecekondu radyolar

Gecekondu ne kadar güzel türetilmiş bir kelimedir. Çoğunlukla hazine arazisinin üzerine, gene çoğu kez, bir gecede evin kondurulması ile bitirilen kaçak yapı-

lar. Frekans da ev yapılabilecek niteliklere sahip arsalar gibi sınırlı sayıda olan, kamusal bir kaynak. Arsayı belediyeler üretiyor, frekansların hangi amaçlar için kullanılacağına ise ITU, BTİK karar veriyor. FM radyoları için 88 - 108 MHz bandı tahsis edilmiş durumda. Normalde ne olmasını beklersiniz? İlgili kuruluş, bizde RTÜK, il, bölge ve ülke ölçeğinde yayın yapmayı düşünen radyo sahiplerinin katılması için ihaleler düzenler. İhalede, ihaleye girme koşullarını taşıyan katılımcılar arasında en yüksek teklifi veren yayın yapmaya başlar. Ülkemizde ne yazık ki işler böyle yürümedi. RTÜK kurulduğunda FM bandında yayın, bir anlamda hazine arazisine evler konulmaya, ilk gecekonduların dumanı tütmeye başlamıştı. Gene de geç kalınmış sayılmazdı. FM bandı, hazine arazisi, radyolarla dolu değildi. Yapılacak bir tahsis ihalesinde mevcut tüm yayıncıların, tam istedikleri frekans

olmasa bile, bir yer bulabilmesi mümkündü. Daha önce dediğim gibi sebebini tartışmanın uzun süreceği koşullar sonucu FM frekans bandı, analojiye devam ile boğaz sırtlarındaki hazine arazisi, tahsis ihalesi yapılmadan kullanılageldi bu güne kadar.

Deniz bitti

Boğazdaki araziden imar geçirip sağlıklı konutlar üretemeyen devlet, mevcut durumda evi olanlara tapu tahsis belgesi verip belediye hizmetleri götürdü. Yol, su, elektrik verdi. Bu hizmetlerin kullanım ücretlerini tahsil etti. Radyo yayıncılığında da benzer bir süreç işledi. Frekans tahsis ihalelerini yap(a)mayan ilgili kuruluş, mevcut yayıncılara “geçici yayın lisansı” adında bir izin ile, izinsiz durumu sürdürmeyi seçti/seçmek zorunda kaldı. Radyo yayıncıları, reklam gelirlerinin belli bir payını RTÜK’e ödemeye devam ediyor. Ancak tüm bunlar, hazine arazisinin işgalinin devam ettiği gerçeğini değiştirmiyor.

Peki deniz neden bitti? Yer boğaz sırtı olunca, herkes ev yapmak istiyor haliyle. Ancak arsa / frekans sınırlı. Herkese ev yeri kalmadı ve artık bahçeler birbirine girdi. Komşu gecekondunun balkonu benim evin içine girdi neredeyse. İstanbul’da 100 (yüz)den fazla radyo istasyonu yayında. 88MHz’deki yayın 88.2 MHz’deki yayın ile karışıyor. Bu durumdan kimse memnun değil. Avrupa’da nasıl diye soracak olursanız, Paris’te 55; Londra’da 50 yayıncı var FM bandında, rakamları internet sitelerinden derledim, üç-beş hata olabilir. Ancak, olması gerekenden fazla olmadığına emin olabilirsiniz.

Devlet araziden imar geçirmeye karar verdi ve gecekonduları yıkacak. Alınan karar gereği bölgede eskisi gibi bahçeli evler olmaya devam edecek ama arsanın büyüklüğü ve evlerin büyüklüğü dikkate alındığında mevcut durumda bahçeli gecekondusu olan herkese bu yeni düzenlemede ev arsa çıkıyor. İstanbul’da 50 civarında FM radyosu olabiliyor ancak. Devlet elbette vatandaşını düşünecek. Şehrin yeni gelişen bir bölgesinde boş duran bir hazine arazisinden de lüks yapılı site olacak şekilde imar geçiriyor. Analojimizde bu sayısal radyo yayıncılığı oluyor. Kimse eski düzeni bozup bu şehre uzak lüks siteye taşınmak niyetinde değil. “Gecekonduda otururum herkes ahabap tanış ne işim olsun lüks sitede” diyor.

FM yayınları için zamanında yapılmayan frekans

tahsis ihaleleri, içinden nasıl çıkılacağı belli olmayan bir süreci doğurdu. Tıpkı gecekondulaşma sürecinde politika ile ilgilenenlerin bu önemli kesimi karşlarına almak istememeleri gibi bir boyutu da var elbette konunun. İşin o kısmına hiç değinmedim.

Peki neden sayısal radyo?

FM yayıncılığının ses kalitesi, bugünlerde konuşulan sayısal radyo teknolojilerindeki kaliteden düşük değil aslında. Yeter ki standartlara uygun bir frekans paylaşımı ve yerleştirilmesi yapılsın. Hatta şunu

söylemek de olanaklı, sayısal radyo yayıncılığında hata oranı belli bir eşiği geçtiği andan itibaren yayını almanız olanaklı değildir. Yani sayısal radyo ya vardır, ya da yok. Oysa FM yayınlarında kapsama alanının dışına doğru çıktığınızda önce RDS (Radyo Veri Sistemi)’ni alamamaya başlarsınız. Seste ise cızırtılar, hatalar başlar. Ancak halen bir şey duymaya devam edersiniz. FM alıcıların fiyatları 1 TL civarında inmişken, çoğu cep telefonlarında FM alıcısı bulunurken, sayısal radyo alıcıları fiyatları (DAB+ için) 20 €’dan başlamaktadır. Araç içi radyo alıcıları ise bambaşka bir sorun oluşturacaktır. Tüm bu sebeplerle Fransa’da sayısal radyo yayıncılığı 2014 yılına kadar Hiç yapılmamıştır. İngiltere, ki sa-

yısal radyo yayınlarına başlayalı 20 sene olmasına karşın, FM yayınlarının sonlandırılmasına ilişkin bir tarih belirlememektedir. Günümüzde FM yayınlarını sonlandırmaya karar verdiğini ilan eden Avrupa’da iki ülke vardır: Norveç ve İsviçre. Kişi başına düşen gelir seviyelerine bakıldığında bu iki ülkenin verdiği karar daha anlaşılır olabilmektedir. 2017 yılında FM yayınlarını sonlandırmaya karar veren Norveç, DAB yayınlarına 1995 yılında başlamıştır.

Kısacası, geçenlerde gazetelere yansıyan, 2017’den sonra araç içi radyolar çöp olacak açıklamasının teknik anlamda kayda değer bir yanı bulunmamaktadır. Kamuoyunda ilgi çekecek bu tarz sansasyonel açıklamalar karşısında meslek odamızın daha etkin ve zamanında bilgilendirici çalışmalar yapması gerekmektedir.

* Konuya ilişkin daha ayrıntılı araştırma yazıları; Türkçe olarak; sadeceozgur.blogspot.com İngilizce olarak ise TVTechTR.com adreslerinde bulunmaktadır.